

Mønsterbesvarelse – JUS241 Strafferett

Eksamen høst 2018

Kandidat: Anonym

Ikke kommentert

Del I

Praktikum

Lars

Tiltalepost 1

Den overordnede problemstillingen er om Lars Holm kan straffes for bedrageri jf. strl. § 371, fordi han lot være å opplyse kjøperne av leilighetskomplekset "Silent Beach" om at byggetillatelsen var klaget inn for det regionale klageorganet.

Det følger av § 371 at den som med "forsett om å skaffe seg selv [...] en uberettiget vinning" "fremkaller" en "villfarelse" og dermed "rettstridig" "forleder" noen til å "gjøre noe som volder tap" kan straffes for bedrageri.

Det er på det rene at det foreligger en "villfarelse" i det kjøperne av selvleilighetene tror at alle nødvendige byggetillatelser er gitt, og at leiligheten derfor inkluderer egne hager på 80 kvadratmeter.

Det er klart at Lars "fremkaller" denne villfarelsen, når han opplyser om at alle nødvendige byggetillatelser er gitt, samtidig som han lar være å opplyse om at det er opprettet en klagesak om byggetillatelsen.

Ordlyden til "forleder" tilsier at det må være årsakssammenheng mellom villfarelsen og fremkallelsen. Det er klart at Lars "forleder" kjøperne av leilighetene, når han gir dem en oppfatning om at den nødvendige byggetillatelsen er gitt og uten å opplyse om den pågående klagesaken.

En sikker tolkning av "tap eller fare for tap" er at det siktes til et økonomisk tap. Det følger av rettspraksis at avgjørende for om det foreligger "tap eller fare for tap" i relasjon til

kjøpskontrakter, er om kjøper har fått dårligere vilkår i forhold til det som var avtalt. Det er derfor ikke av betydning at kjøperne i vårt tilfelle, har fått leilighetene til gunstigere pris sammenlignet med markedspris. Det er klart at det foreligger "tap" for kjøperne, fordi leilighetene klart er mindre verdt uten tilhørende hager, selv om kjøperne opprinnelig har fått en bedre pris sammenlignet med markedspris.

Spørsmålet er om Lars "rettstridig" forleder kjøperne av leilighetene til å kjøpe disse.

Ordlyden av "rettstridig" gir anvisning på at det må foretas en rettstridsvurdering. Dette innebærer at bestemmelsen må tolkes innskrenke i de tilfeller som lovgiver klart ikke har ment at skal omfattes av gjerningsbeskrivelsen, selv om vilkårene for straff etter loven er oppfylt.

I rettspraksis har det blitt uttalt at hvorvidt loven skal tolkes innskrenke på grunnlag av rettstridbetragtninger må bero på en avveging av de hensyn straffebudet skal ivareta mot andre hensyn jf. dommen om politiets overvåkningstjeneste.

Av rettspraksis, herunder Stortingspensjons-dommen, følger det hvorvidt noen har opptrådt rettstridig etter § 321 må vurderes ut i fra rimelighet og god tro-standarden. Vurderingen må ses i lys av den alminnelige handlefriheten på det gitte området.

I foreliggende tilfelle går det frem at Lars allerede i februar 2018, altså i forkant av reklameringsen for leilighetsprosjektet "Silent beach", var klar over at vedtaket om byggetillatelsen var klaget inn for det regionale klageorganet for slike saker. At Lars hadde positiv kunnskap om dette forholdet, men likevel lot være å opplyse om dette til kjøperne, taler mot at han handlet i rimelighet og god tro.

På en annens side går det frem at Lars har fått opplyst av sin albanske kontaktperson at kun 1 av 20 saker vinner frem i det albanske forvaltningsapparatet. At sjansene for å få medhold i slike saker er meget liten, trekker i retning av at Lars har opptrådt i tråd med rimelighet og god tro-standarden.

Lars har imidlertid understreket i sin reklame for prosjektet at alle nødvendige byggetillatelser er gitt. Dette gir kjøperne en klar oppfatning om at de kan forholde seg til at byggetillatelse er

gitt, og at den ikke vil bli trukket tilbake. Det er videre av ganske stor betydning ved boligkjøp om boligen har tilhørende hage eller ikke. Disse forhold trekker klart i retning av at Lars ikke har handlet i samsvar med rimelighet og god tro-standarden på område.

Det må legges vekt på at ulempene villfarelsen medfører for kjøperne, i stor grad kan bli kompensert for gjennom regler på kontraktsrettens og erstatningsrettens område. Det følger av faktum at flere av kjøperne har rettet en sivil sak mot Lars. At forholdet er egnet for å løses utenfor strafferetten, taler i mot at Lars har opptrådt "rettstridig" etter straffeloven.

Videre må det bemerkes at den nødvendige byggetillatelsen faktisk var gitt på tidspunktet for markedsføringen, selv om det forelå en mindre risiko for at denne ville bli tilbakekalt. Her gjør betraktninger om den alminnelige handlefriheten og det spillerom selger har på området sitt, seg særlig gjeldene. Dette taler for at Lars har handlet i tråd med rimelighet og god tro-standarden på område.

Alt i alt, legges det avgjørende vekt på at byggetillatelsen var gyldig på tidspunktet for Lars sin markedsføring, og at sjansen for at klagevedtaket skulle få medhold var relativt liten. Det slås derfor fast at Lars har handlet i strid med rimelighet og god tro-standarden.

Det slås fast at Lars ikke har handlet "rettstridig" jf. § 371.

Fordi lovens objektive vilkår ikke er oppfylt, er konklusjonen at Lars ikke kan straffes for bedrageri jf. § 371.

....

I det videre, forutsettes det subsidiært at Lars har "rettstridig" forledet kjøperne av leilighetskomplekset. Det må videre tas stilling til om Peder har utvist tilstrekkelig skyld.

Ettersom ikke "annet er bestemt" er skyldkravet forsett jf. § 21. Forsett er legaldefinert i § 22, som gir tre uttømmende forsettsformer i form av hensikt-, sannsynlighets og eventuelt forsett.

Det bemerkes at vurderingen av om Lars har utvist tilstrekkelig skyld må ta utgangspunkt i hans egen oppfatning av den faktiske situasjonen jf. § 25 (1).

Lars har hensikt om å "fremkalle[...]" en "villfarelse" fordi han bevisst lar være å opplyse kundene sine om at det foreligger en mindre mulighet for at byggetillatelse blir trukket tilbake.

Det er imidlertid klart at Lars ikke hadde til "hensikt" eller holdt det for "sannsynlig" at han "rettstridig" "forlede[t]" noen til å "gjøre noe som volder tap", i det han anså sjansene for at byggetillatelsen ble trukket tilbake marginale, omlag 5 %.

Spørsmålet blir derfor om Lars har "eventuelt forsett" om å "rettstridig" "forlede[...]" noen til å "gjøre noe som volder tap" kan straffes for bedrageri.

Eventuelt forsett er regulert i § 22 bokstav c, som at gjerningspersonen "holder det for mulig" at handlingen dekker gjerningsbeskrivelse på tidspunktet, og "velger å handle selv om dette skulle være tilfellet".

I rettspraksis, herunder Skoheriondommen er vilkårene for eventuelt forsett angitt som at gjerningspersonen må holde det som mulig at "handlingens dekker gjerningsbeskrivelsen", videre må vedkommende se for seg at muligheten hypotetisk realiserer seg, for så at det foreligger en positiv innvilgelse i form at gjerningspersonen velger å handle selv om disse forhold skulle foreligge. Kravet til positiv innvilgelse forstås meget strengt etter rettspraksis.

I foreliggende tilfelle går det frem at Lars velger å la være å opplyse om klagesaken, overfor sine kunder. Det går også frem at han har tatt stilling til at kun 1/20 klagesaker for gjennomslag av det albanske klageorganet. I tråd med det strenge kravet til positiv innvilgelse som rettspraksis stiller opp, er dette imidlertid ikke nok til å statuere eventuelt forsett jf. § 22 bokstav c.

Lars har ikke utvist forsett med hensyn til vilkårene om å "rettstridig" "forlede[...]" noen til å "gjøre noe som volder tap". Skyldkravet er følgelig ikke innfridd.

Den subsidiære konklusjonen er at Lars ikke kan straffes for bedrageri jf. § 371.

....

Forutsatt at Lars hadde hatt forsett som dekket alle gjerningselementene i § 371, stiller bestemmelsen i tillegg opp et krav om subjektivt overskudd i form av at gjerningspersonen må "forsett om å skaffe seg selv [...] uberettiget vinning".

Ordlyden tar sikte på at gjerningspersonen har fått en uberettiget fordel, han ellers ikke hadde hatt krav på.

Det kan ikke utledes et krav om at det må ha skjedd en overføring av formuesverdi fra den fornærmede til den tiltalte jf. samstemt rettspraksis, herunder sjekkblankett-dommen. Det avgjørende er om gjerningspersonen har fått en vinning han ellers ikke hadde krav på.

Lars holder det for høyst sannsynlig at klagesaken ikke får gjennomslag og at han har den nødvendige byggetillatelsen. På denne måten blir det rart å snakke om at han har "forsett om å skaffe seg selv [...] uberettiget vinning".

På en annen side blir leilighetene mer lukrative dersom Lars lar være å opplyse om de faktiske forhold, altså at det er knyttet en viss usikkerhet til byggetillatelsen. Det slås på dette grunnlag fast at Lars har hatt "forsett om å skaffe seg selv [...] uberettiget vinning", ved å unnlate å opplyse om at byggetillatelsen kan trekkes tilbake.

Den atter subsidiære konklusjonen er at Lars kan straffes for bedrageri jf. § 371.

Tiltalepost 2

Den overordnede problemstillingen er om Lars Holm kan straffes for "grov" kroppskrenkelse mot Marte Kirkerud jf. § 272 jf. § 271.

Anvendelse av § 272, forutsetter at Lars kan straffes for overtredelse av § 271. Det må derfor først tas stilling til om vilkårene i denne bestemmelsen er innfridd.

Strl. § 271 angir at den som "øver vold" mot en "annen person" kan straffes.

Marte utgjør en "annen person". Det springende punktet blir om Lars "øver vold" mot Marte.

Ordlyden til "vold" tilsier en viss kraftanvendelse mot en annens legeme. I rettspraksis har vilkåret blitt tolket noe innskrenkende ved at ikke enhver fysisk krenkelse vil omfattes av vilkåret.

Det er alminnelig antatt at hvorvidt det foreligger vold beror på en konkret helhetsvurdering, hvor handlingens voldsomhet, omstendighetene rundt den og den krenkende karakter er sentrale momenter.

I foreliggende tilfelle blir Marte hardt revet i armen av Lars, slik at hun får skulderen ut av ledd. På grunn av handlingens graverende og voldsomme karakter, er det på det rene at den når opp til grensen av hva som utgjør "vold" i lovens forstand.

Det er klart at det er årsakssammenheng mellom Lars handlinger og volden Marte er påført, i det Lars drar henne i armen. På denne bakgrunn slås det fast at Lars "øver vold" Marte.

Lovens objektive vilkår er innfridd og det må videre tas stilling til skyldkravet.

Fordi "ikke annet er sagt" er skyldkravet forsett jf. § 22 jf. § 21. I tråd med dekningsprinsippet må det foreligge forsett om alle sider av gjerningsbeskrivelsen.

Det går frem at Lars drar Marte hardt i armen for å "sende henne på dør". Selv om dette var det egentlige siktemålet med handlingen, er det klart at Peder har hensikt om å øve vold overfor Marte, når han bruker fysisk maktanvendelse som et middel for å oppnå det egentlige formål jf. § 22 bokstav a.

Skyldkravet er oppfylt, i det det foreligger forsett jf. § 22 jf. § 21.

Det foreligger en overtredelse av § 271. Videre må det tas stilling til om volden er "grov" jf. § 272.

Bestemmelsen legger opp til en konkret vurdering, hvor loven opplister momenter som vil være av særlig betydning. Momentene er ikke uttømmende jf. formuleringen "særlig vekt".

Et av momentene det skal legges særlig vekt på er om handlingen har hatt til følge "sterk smerte".

Hvorvidt det foreligger "sterk smerte" beror på en konkret helhetsvurdering, hvor smertenes intensitet og varighet vil være sentrale momenter jf. rettspraksis på området. Ifølge lovens forarbeider er vilkåret subjektivt, slik at vilkåret kan være oppfylt dersom vedkommende har særlig lav smerteterskel, mens en person med høy smerteterskel ikke ville nådd opp til denne terskelen.

I foreliggende tilfelle angir faktum at Marte får skulderen ut av ledd og at dette oppleves som "svært vondt". Hun får smertestillende av sykehuset for å lindre smertene og det tar to uker før armen fungerer normalt. Med utgangspunkt i Martes subjektive opplevelse av volden, slås det derfor fast at volden har "hatt til følge sterk smerte".

Videre angir loven at det skal vektlegges om krenkelsen har "hatt til følge "skade". Spørsmålet blir derfor om Marte er påført en "skade".

Alternativet "skade" skal forstås på tilsvarende måte som skadevilkåret i § 273. Ordlyden gir anvisning på enhver fysisk eller patologisk innvirkning på kroppens tilstand. Det følger imidlertid av sikker rett at vilkåret skal tolkes innskrenkende slik at ikke enhver skade etter den dagligdagse tale, skal subsumeres under bestemmelsen. Etter rettspraksis må det bero på en konkret helhetsvurdering hvorvidt det foreligger skade, hvor sentrale momenter vil være skadens art, omfang og varighet jf. eksempelvis La Grotta-dommen.

I rettspraksis har beinbrudd utelukkende blitt ansett som en "skade" i lovens forstand. I vår sak har Marte fått skulderen kraftig ut av ledd. Selv om det ikke foreligger en bruddskade, gir presumsjonen om at beinbrudd skal subsumeres under skadevilkåret, føringer på at skader av lignende omfang bør omfattes av skadevilkåret.

Videre tar det to uker før armen til Marte fungerer som normalt. At det tar lengere tid før en viktig kroppsdel blir leget, er et moment som trekker sterkt i retning av at forholdet må anses som en skade i lovens forstand.

Med avgjørende vekt på skadens omfang og varighet, slås det fast at det foreligger en "skade" i vår sak.

Fordi kroppskrenkelsen har "hatt til følge stek smerte" og "hatt til følge skade", må kroppskrenkelsen anses som "grov".

Videre må det tas stilling til skyldkravet.

Skyldkravet i § 272 er sammensatt. For momentene opplistet i bokstav a-f er skyldkravet forsett jf. § 21. For vilkårene "hatt til følge sterkt smerte" og "hatt til følge skade" i første ledd er skyldkravet uaktsomhet jf. 24 jf. § 21.

Uaktsomhet er legaldefinert i § 23. Det følger av denne bestemmelsen at den som handler i "strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område", ut i fra sine "personlige forutsetninger" kan bebreides er uaktsom.

Ordlyd gir anvisning på en forsvarlighetsnorm som må modifiseres ut i fra "personlige forutsetninger" som gjør at vedkommende ikke kan bebreides for å ikke ha vært bevisst den gitt risikoen. I foreliggende tilfelle finnes det ingen holdepunkter for at Lars har slike "personlige forutsetninger" som kan modifisere forsvarlighetsterskelen. Vurderingen må derfor ta utgangspunkt i hvordan en alminnelig og fornuftig person ville handlet i den gitte situasjonen.

Av rettspraksis, herunder Bussjåfør-dommen, følger det at hvorvidt noen har handlet uaktsom må bero på en konkret skjønnsmessig vurdering. Forsvarlighetsvurderingen må ta utgangspunkt i rolleforventningene til tiltalte. Betraktninger om risikoens art og grad vil også stå sentralt.

Spørsmålet blir følgende om Lars, etter en konkret helhetsvurdering, har opptrådt forsvarlig med hensyn til skadefølgene, ut i fra hvordan en normal og fornuftig person ville handlet.

Fordi skadefølgene (at Marte er påført "sterk smerte" og "skade") har sterk tilknytning og er begge knyttet til skulderskaden, ville uaktsomhet med hensyn til disse vilkårene bli behandlet under ett.

På den ene siden er det en noe upåregnelig følge at man får skulderen ut av ledd, ved at man blir dratt i armen. Dette kan underbygges med at Lars aldri mente å skade Marte, men ville føre henne til døren.

På en annen side er ikke skaden og smerten en helt utenkelig og fjern følge av Lars sine handlinger. Her gjør betraktninger om at skadevolder må ta skadelidte som hun er, seg gjeldene. At Lars drar Marte hardt i armen og med stor kraft for å få viljen sin, taler sterkt for at han har handlet uaktsomt med hensyn til skadefølgene.

At det er Lars som først har blitt fysisk, er et ytterligere moment som trekker sterkt i retning av at han ikke har opptrådt som en normalperson ville gjort i den gitte situasjonen.

Lars viser at Marte foranlediget situasjonen, fordi hun beskylder han for korrupsjon.

I Bussjåførdommen uttalte Høyesterett at det ikke er av avgjørende betydning om fornærmede selv har vært uaktsom. Det sentrale er om skadevolder har handlet forsvarlig eller ikke. At skadelidte i mer eller mindre grad har skyld i den situasjonen som har oppstått kan imidlertid være et moment i forsvarlighetsvurderingen. Selv om Marte har gjort Lars "heit i toppen", ved å beskyldte han for korrupsjon, kan det ikke forventes at en normalperson besvarer en slik påstand med vold av slik grad.

Alt i alt, må det legges avgjørende vekt på at det var Lars som først ble fysisk og at han brukte stor makt for å få viljen sin. Det slås derfor fast at Peder ikke har opptrådt forsvarlig med hensyn til skadefølgene, ut i fra hvordan en normal og fornuftig person ville handlet.

Det slår fast at Lars har utvist uaktsomhet med hensyn til at handlingene hans har hatt til følge "stek smerte" og "skade". Skyldkravet i § 272 er oppfylt.

Både de subjektive og objektive vilkårene i § 272 jf. § 271 er innfridd, slik at Lars i utgangspunktet kan straffes.

Lars anfører at det var Marte som hadde foranlediget kroppskrenkelsen ved at hun hadde gjort han "heit i toppen" med de urettmessige beskyldningene om korrupsjon. Anførselen må

forstås dit hen, at det må gjøres en vurdering på om Peder kan frifinnes på grunnlag av provokasjon.

Det følger av strl. 271 (2) bokstav b at en kroppskrenkelse "kan" gjøres fri dersom den "gjengjelder" en forutgående "særlig provoserende" ytring. Bestemmelsen gjelder på tilsvarende måte for grove kroppskrenkelser jf. § 272 (2).

Provokasjonsreglen er begrunnet i at den som har provosert frem volden, i stor grad er å klandre for den situasjonen som har oppstått. Vedkommende har derfor et mindre krav på vern mot vold begått av den provoserte.

Det er klart at volden Peder utøver er en reaksjon på Martes utsagn. Han "gjengjelder" derfor Martes utsagn.

Spørsmålet er om Martes utsagn er å anse som en "særlig provoserende ytring".

Det bemerkes at vurderingen må ta utgangspunkt i Lars sin subjektive oppfatning av situasjonen på handlingstidspunktet jf. § 25 (1).

Ordlyden til "særlig provoserende ytring" tar sikte på verbale krenkelser av kvalifisert karakter. Dette understøttes av lovens forarbeider, hvor det går frem at "særlig provoserende ytring" erstatter vilkåret "æreskrenkelse" i den tilsvarende bestemmelsen i 1902-loven, uten at dette er ment som noen realitetsendring.

Av rettspraksis om dette vilkåret vises det til Ludder-dommen. I denne saken trodde den tiltalte at hun ble kalt et "ludder" av en annen kvinne, hvilket hun gjengjeldte med en kroppskrenkelse. I realiteten hadde den andre kvinnen sagt "slutt" eller lignende. Tiltalte ble likevel frifunnet på grunnlag av provokasjonsreglen, fordi hun opplevde at utsagnet var en særlig provoserende ytring.

Det å anklage noen for å begå lovbrudd, herunder korrupsjon, er en alvorlig anklage og må i utgangspunktet nå opp til terskelen for hva utgjør en "særlig provoserende ytring". Det er imidlertid opp til rettens skjønn om Lars kan frifinnes for kroppskrenkelsen på grunnlag av provokasjon, derav ordlyden "kan".

Ordlyden til "kan" gir anvisning på et fakultativt skjønn. Den provoserende ytringen ses i lys av omstendighetene for øvrig, tiden som har gått og om partene har møtt hverandre i mellomtiden.

Spørsmålet er om Lars, etter en konkret helhetsvurdering, burde frifinnes på bakgrunn av Martes provoserende ytring.

I foreliggende tilfelle er kroppskrenkelsen foretatt av Lars, en umiddelbar reaksjon på Martes anklage om korrupsjon. Dette kan tale for at Lars bør frifinnes for straffeansvar.

På en annen side er det Lars som har forårsaket den spente situasjonen, fordi Marte har tatt han i løgn vedrørende kunnskapen hans om klagesaken. Det må legges stor vekt på dette forholdet, hvilket trekker i retning av at Lars ikke burde frifinnes på bakgrunn av provokasjon.

Lars har brukt stor fysisk makt overfor Marte. At det i dette ligger en form for ubalanse mellom Martes ytring og Peders voldsutøvelse, er et ytterligere moment som taler for at Peder ikke burde frifinnes.

Alt i alt legges det avgjørende vekt på at Lars er mest å klandre for den situasjonen som har oppstått og at han brukte unødvendig stor makt for å gjengjelden Martes ytring. Det slås derfor fast at Lars ikke "kan" frifinnes på bakgrunn av Marte provoserende ytring jf. § 272 (2) jf. § 271 (2).

Konklusjonen er derfor at Lars Holm kan straffes for grov kroppskrenkelse mot Marte Kirkerud jf. § 272 jf. § 271.

Det er ikke aktuelt og oppsubsumere forholdet til kroppsskade jf. 273, fordi det er på det rene at Lars ikke har utvist forsett med hensyn til "skaden" eller "smerten", da det går eksplisitt frem at han aldri mente å skade Marte.

Karl

Tiltalepost 3

Den overordnede problemstillingen er om Karl Mauritzen kan straffes for kroppsskade mot Lars Holm.

Det følger av strl. § 273 at den som "skader" "en annen" eller gjør en "fysisk maktesløs" kan straffes.

Det er på det rene at Lars utgjør "en annen".

Det første spørsmålet er om sårskadene Lars pådro seg er å anse som en "skade".

Ordlyden til "skade" gir anvisning på enhver fysisk eller patologisk innvirkning på kroppens tilstand. Det følger imidlertid av sikker rett at vilkåret skal tolkes innskrenkende slik at ikke enhver skade etter den dagligdagse tale, skal subsumeres under bestemmelsen.

Etter rettspraksis må det bero på en konkret helhetsvurdering hvorvidt det foreligger skade, hvor sentrale momenter vil være skadens art, omfang og varighet jf. eksempelvis La Grotta-dommen.

Etter rettspraksis skal det ved sårskader legges særlig vekt på sårets omfang, om det er lokalisert et særlig synlig sted og om det etterlater seg arr. Dersom såret befinner seg i hoderegionen viser praksis at det generelt skal mindre for at forholdet blir subsumert under § 273.

I foreliggende tilfelle har Lars blitt påført et sår i pannen, hvilket trekker svakt i retning av at det foreligger en skade. Det må likevel legges avgjørende vekt på at såret er lite.

Det forutsettes derfor at såret ikke kommer til å etterlate seg arr. Videre finnes det ikke holdepunkter som tilsier at det må sys eller at det ikke leges uten behandling.

Med avgjørende vekt på sårets omfang, slås fast at sårskaden ikke utgjør en "skade".

Det at Lars blir holdt nede mot sin vilje ved hjelp av en kabel, utgjør klart ikke en "skade" etter § 273 fordi handlingen ikke har noen fysisk innvirkning på kroppen til Lars. Det må

derfor tas stilling til om Karl gjør Lars "fysisk maktesløs" ved å surre en ledning rundt Lars, slik at Lars ikke klarer å reise seg.

Ordlyden til "fysisk maktesløs" tar sikte på at enhver form for fysisk maktutøvelse som gjør offeret ute av stand til å handle.

Lovens forarbeider gir imidlertid føringer på at vilkåret må tolkes innskrenkende, slik at ikke enhver fysisk maktesløshet er omfattet av bestemmelsen. Forarbeidene gir utrykk at vilkåret tar sikte på maktesløshet som følger av en viss innvirkning på kroppens fysiske tilstand, som f.eks. å putte et preparat i kroppen til en annen slik at vedkommende blir lammet.

Forarbeidene gir et eksempel ved å vise til at maktesløshet som følger av at man tar krykkene fra en skadet mann, ikke omfattes av bestemmelsen.

I foreliggende tilfelle blir Lars gjort maktesløs, i form av at han ikke greier å reise seg, og blir holdt nede av kablene i omlag én time. Maktesløsheten følger imidlertid ikke av en innvirkning på kroppens fysiologiske tilstand. I tråd med hvordan vilkåret forstås i forarbeidene er det klart at krenkelsen av Lars ikke når opp til terskelen for "fysisk maktesløshet" i lovens forstand.

Det slås fast at Lars ikke er "fysisk maktesløs" jf. § 273.

Det følger av La Grotta-dommen at dersom den fornærmede er påført flere krenkelsers, som ikke hver for seg er nok til å statuere ansvar etter § 273, må det tas en vurdering på om krenkelsene kan kumuleres, slik at summen utgjør en skade.

I La Grotta-dommen saken ble den fornærmede påført flere slag og sår mot hode. Den fornærmede måtte videre på legevakten og motta behandling for å lege skadene. Høyesterett kom til at det forelå en "skade", men at man sto overfor et grensetilfelle. I vår sak synes forholdet å være klart mindre graverende sml. med La Grotta-dommen. Det dreier seg om en mindre sårskade og maktesløshet i form av å bli holdt nede, mot sin vilje i om lag én time. Det slås på denne bakgrunn fast at de mindre skadene ikke i sum utgjør en "skade" etter § 273.

Konklusjonen er at Karl Mauritzen ikke kan straffes for kroppsskade mot Lars Holm jf. § 273.

Spørsmålet er om forholdet kan nedsubsummeres til kroppskrenkelse jf. § 271.

Strl. § 271 angir at den som "øver vold" mot en "annen person" kan straffes.

Lars utgjør en "annen person". Det springende punktet blir derfor om Karl "øver vold" mot Lars.

Ordlyden til "vold" tilsier en viss kraftanvendelse mot en annens legeme. I rettspraksis har vilkåret blitt tolket noe innskrenkende ved at ikke enhver fysisk krenkelse vil omfattes av vilkåret. Det er alminnelig antatt at hvorvidt det foreligger vold beror på en konkret helhetsvurdering, hvor handlingens voldsomhet, omstendighetene rundt den og den krenkende karakter er sentrale momenter.

Det er sikker rett at sårskader som ikke når opp til terskelen for "skade" etter § 273 utgjør en kroppskrenkelse etter § 271. Det er derfor på det rene at sårskade Lars er påført, utgjør "vold".

Av lovens forarbeider og rettspraksis går det frem at det ikke er et krav om at volden etterlater spor eller merke på kroppen til fornærmede, for å bli subsumert under § 271. Det vises til en dom der tiltalte tok tak i ekskonen sin, og bar henne 60-70 meter mot hennes vilje. Den tiltalte ble dømt for kroppskrenkelse av Høyesterett.

Krenkelsen i vår sak synes klart mer krenkende og graverende sml. med saksforholdet i den overnevnte dommen. Det er derfor på det rene at også maktesløsheten utgjør "vold" etter § 271.

Det er på det rene årsakssammenheng mellom Karl sine handlinger og kroppskrenkelsene som Lars er påført. Det er derfor klart at Karl "øver vold" mot Lars.

Lovens objektive vilkår er oppfylt. Det må videre tas stilling til om Karl har utvist tilstrekkelig skyld.

Skyldkravet er forsett jf. § 21. I tråd med dekningsprinsippet må forsettet dekke alle gjerningselementene i straffebudet.

Fordi Karl med viten og vilje skubber bort til Lars slik at han faller over ende og surrer kabelen rundt Lars, er det klart at han øver vold mot Lars med "hensikt" jf. § 22.

Fordi lovens subjektive og objektive vilkår, kan Karl i utgangspunktet straffes for kroppskrenkelse.

Lars anfører at handlingene hans var grunnet avsky mot Lars fremgangsmåte i både markedsføringen og mot Marte, samt at han ikke skulle stikke av. Anførselen tolkes dit hen at det må foretas en vurdering av om Karl kan frifinnes på grunnlag av rettferdighetsgrunner.

Det må først vurderes hvorvidt skubbingen av Lars, kan frifinnes på grunnlag av nødverge.

Nødverge er hjemlet i § 18 (1). Det følger av denne bestemmelsen at en handling som ellers ville vært ulovlig blir lovlig når den ble "foretatt for å avverge" et "ulovlig angrep" jf. bokstav a, "ikke går lengere enn nødvendig" jf. bokstav b og "ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensynet til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse det krenker, og angriperens skyld" jf. bokstav c.

Det følger av sikker rett at det kan utledes fire kumulative vilkår av bestemmelsen, i form av et situasjonskrav, et formålskrav, et subsidiaritetskrav og et forholdsmessighetskrav, som må være innfridd for frifinnelse på grunnlag av nødverge.

Herunder bemerkes det at vurderingen må ta utgangspunkt i Karl sin subjektive oppfatning av situasjonen på handlingstidspunktet jf. § 25 (1).

Det første spørsmålet er om det foreligger et "ulovlig angrep".

En sikker forståelse av "angrep" er at det må foreligge et konkret og aktuelt angrep på et legalt retts gode.

Det er på det rene at det foreligger et "angrep" fordi Lars utøver vold mot Marte. Det er videre på det rene at dette angrepet er "ulovlig" da det ikke finnes holdepunkter som gjør at Peders voldsutøvelse overfor Marte er legitim.

Det må videre tas stilling til om Karl handling blir "foretatt for å avverge" angrepet på Marte.

Ordlyden til "foretatt for å avverge" indikerer at handlingen må være formålstjenlig og at den avbryter krenkelsen av det aktuelle rettsgodet.

I foreliggende tilfelle erkjenner Karl at handlingen mot Lars er begått for å markere avsky overfor Lars sine handlinger. Man kan derfor si at motivet til Karl er sammensatt i det han både ønsker å hevne seg på Lars og avbryte krenkelsen av Marte.

I teorien er det diskutert hvorvidt motivet til den som begår nødretts/ nødvergehandlingen har betydning for formålskravet. Det fleste forfattere aviser imidlertid at det kan utledes et krav om slikt motiv bak handlingen. Det avgjørende må være om handlingen avbryter krenkelsen av det eller den som blir angrepet.

Fordi Karl sin handling avbryter krenkelsen av Martes helse, er det klart at den er "foretatt for å avverge" angrepet".

Spørsmålet er så om handlingen "ikke går lengere enn nødvendig".

Ordlyden til "ikke går lengere enn nødvendig" legger opp til en subsidiaritetsvurdering. Det må vurderes om angrepet kunne blitt avverget, med lempeligere midler. Det må innfortolkes et krav om at det også er rimelig å kreve av den handlede, at han nytter seg av disse jf. sikker rett.

Retten til liv og helse er et høyt verdsatt rettsgode av rettsordenen. Marte blir utsatt for vold av Lars. Det er ikke rimelig å kreve av Karl at han f.eks. prøver å snakke Lars ut av situasjonen, da det kreves rask reaksjon. Ut i fra omstendighetene, synes det nødvendig at Karl skubber Lars vekk, slik at han mister taket i Marte. Det slås fast at handlingen til Karl på dette «ikke går lengere enn nødvendig".

Spørsmålet er så om handlingen til Lars "ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse det krenker, og angriperens skyld".

Ordlyden til "ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig" indikerer at terskelen er høy for å ikke bli frifunnet når det først foreligger et ulovlig angrep. En slik forståelse understøttes av forarbeidene som gir uttrykk for at det ikke kreves at nødverge handlingen må være helt proporsjonalt, så lenge den ikke går utover det åpenbart forsvarlige.

I foreliggende tilfelle er det Marte sin helse som er under angrep. Ved angrip på liv og helse er det alminnelig antatt at den som handler i nødverge kan gå langt i sitt forsvar. Når Lars utøver grov vold mot Marte, må det anses å "ikke gå[...] åpenbart ut over hva som er forsvarlig" når man utøver vold for å avverge denne type krenkelse.

Alle vilkårene for å handle i nødverge er innfridd jf. § 18 (1).

Karl opplyser at han surret tauet rundt Lars og holdt han nede, for å forhindre at Lars stakk av fra åstedet. Anførselen må forstås dit hen at Karl mener han foretar en ulovlig pågripelse jf. § 18 (2).

Etter § 18 (2) gjelder reglene i første ledd som gir vilkårene for nødverge, når man foretar en lovlig pågripelse.

Situasjonskravet er oppfylt fordi Lars klart begått et lovbrudd og politiet er ikke til stede og kan pågripe han jf. § 18 (1) jf. § 18 (2).

Det er videre klart at Karl sin handling "foretatt for å avverge" at Lars unndrar seg pågripelse eller stikker av.

På en annen side finnes det ingen holdepunkter på at Lars faktisk ville unndratt seg pågripelse eller stukket av fra åstedet. Karl synes derfor å gå unødvendig langt i holde Lars igjen og binde han fast, uten å avklare situasjonen i større grad.

Hva det gjelder proporsjonalitetskravet, er det meget inngripende å bli bundet fast mot sin vilje i omlag én time. Her må betraktninger om at individfriheten er et høyt verdsatt rettsgodt, gjøre seg gjeldene. Dette taler klart i retning for at Karl har handlet "åpenbart utover hva som er forsvarlig" i den gitte situasjonen.

Videre må det legges vekt på i proporsjonalitetsvurderingen at man klart vet hvem lovbyteren er i denne saken. Det er dermed ikke det samme behovet for å holde Lars igjen til politiet kommer og pågriper han. Det må også vektlegges at det er tale om en mindre voldsforbrytelse. Annerledes hadde det selvsagt stilt seg dersom Lars hadde fortsatt å være voldelig mot Marte eller noen andre av kjøperne. Slike holdepunkter finnes imidlertid ikke i faktum.

Det slås på dette grunnlag fast at Karl "[...] går lengere enn nødvendig" og "[...] går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse det krenker, og angriperens skyld".

Vilkårene for å foreta en lovlig pågripelse etter § 18 (1) jf. § 18 (2) er ikke oppfylt.

Konklusjonen blir derfor at Karl kan frifinnes for kroppskrenkelse i form av skubbingen mot Lars på grunnlag av nødverge jf. § 18 (1), men kan straffes for kroppskrenkelsen der ha gjør Lars maktesløs ved å surre et tau rundt han jf. § 271.

Del II

Teori

I denne framstillingen vil det gjøres rede for hensynene som gjør seg gjeldene når det blir spørsmål om å dømme en person mellom 15 og 18 år til ubetinget fengselsstraff. Oppgaven vil avgrenses mot forvaringsstraff.

Etter norsk lov regnes alle personer under 18 år som barn. Av Grunnlovens § 104 går det frem at ethvert barn har krav på respekt for sitt menneskeverd og at ved handlinger og avgjørelser som berører barn skal "hensynet til barnets beste" være et grunnleggende hensyn.

Hensynet til barnets beste er et grunnleggende hensyn som gjør seg gjeldende en rekke rettslige områder hvor barn er involvert. På strafferettens område må hensynet til barnets beste være førende for særlig straffereaksjonen, men også for straffeutmålingen og straffegjennomføringen, for lovbytere under 18 år.

Den kriminelle lavalder i Norge er 15 år. Dette følger eksplisitt av strl. § 20 bokstav a som angir at barn som var under 15 år på handlingstidspunktet ikke er tilregnelige, og derfor ikke kan straffes. Når lovgiver har bestemt at barn over fylte 15 år er tilregnelige, og følelig må stå ansvarlig for sine handlinger, må de straffes i tråd med norsk lov.

De alminnelige strafferettslige reaksjonene er gitt i § 29. Som utgangspunkt gjelder ingen begrensninger i form av hvilke straffereaksjoner en mindreårig lovbrøyer kan idømmes. Dette ser vi eksempler på ved at vi i nyere tid har sett to tilfeller på barn som var under 18 år på gjerningstidspunktet og som har blitt dømt til forvaringsstraff.

Det er likevel visse hensyn som gjør seg særlig gjeldene når barn skal ilegges straff. Barn er i et stadium i livet der de befinner seg i en særlig sårbar og utsatt situasjon. De krever omsorg og oppfølging, hvilket det også har en lovfestet rett på jf. bl.a. barnelova § 30. Videre har barn mindre livserfaring å bygge på sammenlignet med voksne, og har generelt mindre mulighet til å stå opp for seg selv i vanskelige situasjoner og når de står overfor vanskelig valg. Statistisk viser det seg at barn i stor grad også blir påvirket av familiære forhold og miljøet de omgås med.

Som følge av hensynet til barnets beste og andre underordnede hensyn som gjør seg gjeldene når barn pådrar seg straffeansvar, skal ubetinget fengselsstraff overfor unge lovbrøyttere begrenses. Dette følger direkte av § 33 som angir at barn under 18 år kun kan idømmes ubetinget fengselsstraff når det er særlig påkravs. Videre kan barn heller ikke dømmes til ubetinget fengsel i over 15 år, selv om straffebudet gir adgang til å idømme strengere straff. Dette grunner seg på at barn normalt tenker mindre over konsekvenser i forhold til voksne, og at de derfor ikke i samme grad kan klandres for å forstå alvorligheten av å bryte loven.

Ved særlig alvorlige voldbrudd vil det likevel normalt ikke være adgang til å benytte seg av betinget fengsel, selv om gjerningspersonen er et barn. Da vil det særlig påkrevs at den unge lovbrøyeren blir dømt til ubetinget fengsel jf. § 33. Ved vinningskriminalitet og mindre voldskriminalitet vil imidlertid domstolene være tilbørlig til å idømme barnet betinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff.

Ungdomstreff er en ny straffereaksjon som formelt ble vedtatt i 2012. Denne reaksjonsformen skal tilpasses barns behov og er utformet under det grunnleggende hensynet til barnets beste. Reaksjonsformen er regulert i Straffelovens kapittel 8 a og tar særlig sikte på veiledning, i form av samtaler, oppfølging og målsettinger. Utover den grunnleggende forutsetningen om at gjerningspersonen var under 18 år på tidspunktet for lovbruddet jf. bokstav a, kreves det at hensynet til straffens formål ikke med tyngde mot ungdomsstraff jf. bokstav d. På tilsvarende måte som i strl. § 33, gir lovgiver her uttrykk for et ønske om å begrense ubetinget fengselsstraff overfor unge lovbrøyttere og kun benytte seg av det dersom nødvendig.

Hva det gjelder straffegjennomføringen av ubetinget fengselsstraff for barn under 18 år, er disse på samme måte som for straffegjennomføring for voksne, regulert i straffegjennomføringsloven. Det norske straffesystemet legger godt til rette for rehabilitering, og statistikk viser at straff har god individualpreventiv effekt. Likevel er det visse betenkeligheter ved å sette barn i fengsel, særlig dersom de må sone med voksne lovbrøyttere. Barn er statistisk sett lettere påvirkelig og knytter seg gjerne sterkt til voksne som viser omsorg overfor dem. For å motvirke at unge lovbrøyttere ikke skal utnyttes eller blir lokket ytterligere inn kriminelle miljøer, har det blitt opprettet flere ungdomsavdelinger og enkelte egnene ungdomsfengsler rundt om i landet. Disse tar særlig sikte på rehabilitering, behandling og oppfølging.

Når lovgiver har lagt til grunn at barn mellom 15-18 år må stå ansvarlige for sine handlinger, er det fordi strafferettens overordnede målsetting og begrunnelse står seg gjeldene uavhengig av om lovbrøytteren er et barn eller en voksen. Det avgjørende er at vedkommende klandres for å handle som han gjorde i den gitte situasjonen. Videre kan hensynet til allmennprevensjon og individualprevensjon brukes til å begrunne straff både overfor unge og voksne lovbrøyttere. Straff er et redskap som nyttes til å forhindre at andre individer begår forbrytelser, samtidig som det skal hindre lovbrøytteren selv i å begå nye lovbrudd.

Til slutt må det bemerkes at staten alltid har en plikt til å verne om rettsgoder, og gripe inn dersom disse blir krenket. Dette må stå seg uavhengig om lovbrøytteren er et barn eller en voksen.